

Eira Mertala

**SOSIAALITYÖ ENNAKOIMATTOMISSA
TILANTEISSA**

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Kandidaatin tutkielma

Maaliskuu 2020

Tiivistelmä

Mertala, Eira
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Sosiaalityön kandidaatin tutkielma
Maaliskuu 2020
Ohjaaja: Eronen, Tuija
Sivumäärä: 32
Liitteitä: 1

Tämä kirjallisuuskatsaus on toteutettu laadullisena review-tutkimuksena. Tutkimuskysymys on “Miten sosiaalityötä tehdään ennakoimattomissa tilanteissa?” Teoriaosuudessa avataan suomalaisen sosiaalipäivystyksen toimintaa. Lisäksi perehdytään kiireelliseen psykososiaaliseen työhön ja akuuttiin kriisityöhön sekä varautumiseen.

Tutkimusaineistona on käytetty sekä suomalaisia että kansainvälisiä sosiaalialan vertaisarvioituja julkaisuja 2000-luvulta. Julkaisut liittyvät kiireelliseen sosiaalityöhön, sosiaalipäivystykseen sekä erilaisiin kriisitilanteisiin ja psykososiaalisen työn muotoihin. Kiireellistä sosiaalityötä tehdään yleensä vaikeissa olosuhteissa olevien tai äkillisen trauman kokeneiden ihmisten parissa. Työtä tehdään vuorokauden ympäri. Tehtäviä suoritetaan yhdessä muiden viranomaisten, järjestötoimijoiden ja vapaaehtoisten toimijoiden kanssa yhteistyössä.

Aineiston analyysin kautta nousee esiin joustavuuden ja hyvän yhteistoiminnan tärkeys niin, että pystytään vähentämään kriisitilanteeseen joutuneiden kansalaisten sairastuminen ja voidaan turvata arki tapahtuneen jälkeen. Suomalainen sosiaalipäivystysjärjestelmä on melko hyvin toimiva ja se tavoittaa valtaosan kansalaisista. Eroja on pienten ja suurten kuntien palvelujen saavutettavuudessa. Kansainvälisesti kiireellisen sosiaalityön rooli on psykososiaalisen tuen ja akuutin kriisityön osalta melko vaihtelevaa, eikä maita yhdistäviä käytänteitä ole. Pohjoismaissa on työn toteuttamisen suhteen lainsäädäntö, mutta se ei kaikissa maissa määrittele sosiaalityön roolia tarkasti.

Asiasanat: sosiaalityö, kriisituki, katastrofi

Kandidaatin tutkielman nimi on Sosiaalityö ennakoimattomissa tilanteissa.

Kirjallisuuskatsauksen alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin Originality Check -ohjelmalla.

SISÄLLYS

1. JOHDANTO.....	4
2. SOSIAALITYÖ ENNAKOIMATTOMISSA TILANTEISSA	6
2.1. Sosiaalipäivystys	6
2.2. Psykososiaalinen tuki ja akuutti kriisityö	7
2.3. Varautuminen	9
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	10
3.1. Tavoite ja tutkimuskysymys.....	10
3.2. Aineiston keruu ja valintakriteerit	10
3.3. Tutkimuksen aineisto ja sen analyysi	12
4. SOSIAALITYÖN ENNAKOIMATTOMUUS JA KRIISITYÖ	14
4.1. Moniammatillinen yhteistyö.....	14
4.2. Erilaiset toimintaympäristöt	16
4.3. Heikkoudet ja haasteet.....	17
4.4. Vahvuudet ja voimavarat.....	19
5. YHTEENVETO JA POHDINTAA.....	22
LÄHTEET	26
LIITTEET	

1. JOHDANTO

Sosiaalityötä tehdään Suomessa ympärivuorokautisesti. Akuuttia kriisityötä ja psykososiaalista tukea tarjoavat Suomessa useat eri toimijat (Saari ym. 2009, 109–112). Kunnilla on lain perusteella velvollisuus huolehtia tuen ja palveluiden järjestäminen yhdessä eri alojen asiantuntijoiden kanssa (sosiaalihuoltolaki 1301/2014). Sosiaalipäivystystyö on Suomessa verrattain uutta toimintaa. Kunnilla on erilaisia toimintamalleja työn toteuttamiseksi lakien mukaisesti.

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää tarkemmin ennakoimattomissa tilanteissa ja akuuteissa kriiseissä tehtävää sosiaalityötä niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Sosiaalityönä tehtävä psykososiaalinen tuki ja akuutti kriisityö ovat vähän tukittuja ja siksi niistä on arvokasta tehdä lisätutkimusta. Tällainen työmuoto on aikaisemmin liitetty hyvin vahvasti hoitoalalle ja psykiatrian palvelujen puolelle. Nykyisin sosiaali- ja kriisipäivystyksissä työtä kriisien parissa tekevät sosiaalityöntekijät ja kriisityöntekijät, joiden koulutustaustat vaihtelevat. Työhistoriassani olen kohdannut erilaisia näkemyksiä ja kokemuksia sosiaalityönä tehtävästä psykososiaalisesta tuesta ja akuutista kriisityöstä. Tämän tutkimuksen kautta toivoin välittäväni ajantasaista tietoa sosiaalipäivystyksissä tehtävästä työstä niin, että se tulee sisällöltään ja toimintatavoiltaan laajemmin tunnetuksi.

Millaisesta työstä onkaan kyse, kun asiakkaina ovat kaikki kansalaiset ja tehtäville lähdetään kaikkina kellonaikoina? Tilanteisiin pyritään varautumaan, henkilöstöä koulutetaan ja harjoitellaan monialaista yhteistyötä eri viranomaisten ja vapaaehtoisten toimijoiden kanssa. Kaikkien edun mukaista olisi, että sosiaalityö on laadukasta, tasalaatuista ja tavoittaa kaikki kansalaiset yhdenvertaisesti.

Tutkimuksen toteutustapa on kirjallisuuskatsaus ja sen toteuttamista varten olen tutustunut aikaisempaan tutkimusmateriaaliin, joka liittyy sosiaalipäivystykseen, psykososiaaliseen tukeen ja akuuttiin kriisityöhön. Kirjallisuuskatsauksena toteutettavaa tutkimusta voidaan kutsua myös systemaattiseksi kirjallisuuskatsaukseksi. Se on tehokas tapa hankkia syventävää

tietoa jo aikaisemmin tutkitusta aiheesta. (Tuomi& Sarajärvi 2018, 138.) Johdannon jälkeen tutkimuksen luvussa kaksi kerron teoriataustaa sosiaalipäivystystyöstä Suomessa. Samassa luvussa keskityn avaamaan, mitä ovat psykososiaalinen tuki, akuutti kriisiytyö ja sosiaalitoimen varautuminen. Luvussa kolme käyn läpi tutkimusmenetelmän, tutkimuksen tavoitteen, tutkimuskysymyksen ja tutkimuksen toteuttamisen eri vaiheet. Luku neljä sisältää tutkimusmateriaalin läpikäymisen teemoittain. Lisäksi viidennessä luvussa pohdin tutkimustuloksen merkitystä.

2. SOSIAALITYÖ ENNAKOIMATTOMISSA TILANTEISSA

Sosiaalityötä tarvitaan, kun avuntarve on yllättävä ja kiireellinen, myös poikkeustilanteissa. Sosiaalityössä ollaan usein tekemisissä asiakkaiden vaikeiden tilanteiden kanssa. Kun apua ja ohjausta tarvitaan virastojen ulkopuolella, on asiakas yhteydessä oman kuntansa sosiaalipäivystykseen joko suoraan tai muiden tilanteissa mukana olevien viranomaisten välityksellä. (Hujala 2017, 331.)

2.1. Sosiaalipäivystys

Sosiaalipäivystyksen kansallinen kehittäminen käynnistyi valtioneuvoston periaatepäätöksellä sosiaalialan tulevaisuuden turvaamiseksi vuonna 2003. Sen pohjalta toteutettiin kehittämishanke sosiaalialalle vuosina 2003–2007. Kehittämistyö antoi sosiaalipäivystyksen toteuttamiselle toiminnan raamit. Valtakunnallisesti kattava sosiaalipäivystysjärjestelmä on ollut vuodesta 2007. Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan kuntien pitäisi tarjota jokaiselle kunnassa oleskelevalle henkilölle sosiaalipalvelut kiireellisessä tapauksessa siten, ettei hänen oikeutensa toimeentuloon ja välttämättömään huolenpitoon vaarannu. Palvelut tulee järjestää kaikkina vuorokaudenaikoina kaiken ikäisten kansalaisten avun turvaamiseksi. Palvelujen järjestämisestä vastaavat sosiaalipäivystykset. Lakiin perustuen päivystys tulee toteuttaa niin, että kansalaiset saavat palveluun suoran yhteyden mihin vuorokaudenaikaan tahansa. (STM 2019a, 8–10.)

Tänä päivänä sosiaalipäivystys on osa sosiaalipalveluiden kokonaisuutta. Sosiaalipäivystys vastaa asiakkaan kiireellisen avun tarpeeseen. Ympäri vuorokautisen sosiaalityön tarve on kiistaton ja kunnat järjestävät palveluita entistä kattavammin. Vuonna 2015 voimaan tullut sosiaalihuoltolaki tarkensi kuntien velvollisuutta järjestää palvelua ja määritteli aikaisempaa lakia tarkemmin sosiaalipäivystyksen sisällön. (Hujala 2017, 331; Sosiaalihuoltolaki 1301/2014; STM 2019a.)

Sosiaalipäivystystyössä sosiaali- ja kriisityöntekijöiden yhteistyökumppaneina ovat pääsääntöisesti poliisi, pelastuslaitos, terveydenhuolto, hätäkeskus ja muissa sosiaalialan yksiköissä toimivat sosiaalityön työntekijät sekä vapaaehtoiset tahot. Erityisesti akuuteissa tilanteissa korostuu eri toimijoiden joustava ja hyvä yhteistyö. (Hujala 2017, 335; STM 2019a.)

Suuronnettomuustilanteissa sosiaalipäivystyksillä on keskeinen rooli psykososiaalisen tuen koordinoimisessa ja järjestämisessä (STM 2019a). Lastensuojelulliset tehtävät, nuorten kriisitilanteet sekä perheväkivalta ovat tyypillisiä sosiaalipäivystyksen töitä. Työntekijöillä on valmius toimia kaikkien asiakasryhmien kiireellisten palvelujen toteuttajina. Tavallisia akuuttiin kriisityöhön liittyviä tehtäviä ovat tulipalo, katoaminen, heitteillejätö, rikoksen uhriksi joutuminen, läheisen kuolema onnettomuuden uhrina tai itsemurhana sekä laajoja ihmisryhmiä koskevat häiriötilanteet. (Hujala 2017, 333–334; STM 2019a.)

Asiakkuudet sosiaalipäivystyksessä ovat lyhyitä, jopa yhden puhelun tai tapaamiskerran mittaisia. Asiakastilanteen arviointi tapahtuu nopeasti ja tavallisesti hyvin vähäisen tiedon perusteella. Keskeistä tilanteissa on arvioida ja tarjota asiakkaalle jatkopalveluja ja turvata palvelujen saaminen siirtämällä riittävästi tietoa asiakkaan kanssa jatkavalle taholle. (Hujala 2017, 333–334; STM 2019a.)

2.2. Psykososiaalinen tuki ja akuutti kriisityö

Osa lakisääteistä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa on psykososiaalisen tuen ja palvelujen järjestäminen. Psykososiaalisella tuella tarkoitetaan tässä tutkimuksessa akuuttia kriisityötä ja kiireellistä sosiaalityötä. Traumaattisten tilanteiden psykososiaalinen tuki ja palvelut -oppaassa- termille annettu määritelmä sisältää toiminnan, jota järjestetään suuronnettomuuden, yhdyskuntaonnettomuuden tai muun erityistilanteen takia ihmiseen kohdistuvan seuraamuksen rajoittamiseksi ja mahdollisesta psyykkisestä stressistä aiheutuvien seuraamusten torjumiseksi ja lievittämiseksi. Tavoitteena on vähentää tapahtuman sosiaalisia ja terveydellisiä haittoja yksilölle ja yhteiskunnalle. (STM 2009a, 12.)

Dyregrov (1994, 66) toteaa, että katastrofityötä voidaan toteuttaa monin eri tavoin, kunhan se soveltuu tilanteeseen ja senhetkisiin tarpeisiin. Yhdessä onnettomuustilanteessa mukana oleminen ei tee kenestäkään vielä asiantuntijaa, mutta jokaisesta tilanteesta voi oppia. Tärkeimpänä akuuteissa kriisitilanteissa Dyregrov (1994, 66) piti jo lähes kolmekymmentä vuotta sitten, että tilanne normalisoidaan niin, ettei tilanteen uhreille tule missään vaiheessa väärinkäsitystä siitä, että heidän reaktionsa olisivat epänormaaleja. Hammarlundin (2004, 60) mukaan kriisiapua voi sen yksinkertaisuudessa antaa kuka tahansa henkisesti tasapainoinen henkilö, joka ei itse ole avun tarpeessa. Auttajalla ei tarvitse olla psykologista osaamista, vaan

rauhallinen läsnäolo auttaa kriisissä olevaa henkilöä. Nykyisen suosituksen mukaan psykososiaalisen tuen lähtökohtana traumaattisissa tilanteissa on tuen aktiivinen tarjoaminen kaikille äkillisen järkyttävän tapahtuman kokeneille. Työ etenee vaiheittain häilytyksen vastaanottamisesta sokkivaiheen tapaamiseen ja kriisitapaamiseen, jonka jälkeen tulevat vielä seuranta ja jälkihoito. Yksittäisistä kriisi-istunnosta tulisi siirtyä kohti pidempikestoista prosessinomaista tukea ja posttraumaattisen stressihäiriön tunnistamista. Lisäksi psykososiaalisen tuen toimijoiden tulisi organisoitua valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti yhtenäistämällä myös dokumentointi standardein. (STM 2019a, 31.)

Äkillisen traumaattisen kriisin kohdannut ihminen tarvitsee akuuttia kriisityötä. Psykkistä ensiapua ja keskusteluapua pyritään tarjoamaan varhaisessa vaiheessa aktiivisesti kaikille, jotka ovat kokeneet menetyksen tai ovat olleet mukana ennakoimattomassa järkyttävässä tapahtumassa. Akuuttia kriisityötä tehdään arkielämän äkillisten järkyttävien tapahtumien yhteydessä sekä suuronnettomuustilanteissa. (Juhila 2018, 165; STM 2019a). Akuutin kriisituen tavoitteena on auttaa asiakasta ymmärtämään, että hän on turvassa ja järkyttävä tilanne on ohi. Akuutissa tilanteessa on tärkeää saada järkyttävän tilanteen kokenut ihminen tuntemaan olonsa turvalliseksi. Mikäli tilanne on vielä kesken tai jatkuu hengenvaarallisena esimerkiksi sairaalan tehohoidossa, on tärkeää purkaa stressiä parhaalla mahdollisella tavalla. Stressiä tuottavien tekijöiden poistaminen ja kokemus turvassa olemisesta vähentävät myöhemmin seuraavan traumaperäisen stressihäiriön kehittymistä. (Hedrenius & Johansson 2013, 108.) Traumakokemuksen jälkeen on tärkeää huomioida, että ihmiset reagoivat eri tavoin tapahtuneeseen. Kokemukset ja tavat reagoida ovat yksilöllisiä ja menneisyyden kokemukset saattavat toisilla lisätä traumaherkkyyttä, kun taas toisten resilienssi lisääntyy. (Sieranoja 2014, 144; Saari 2014, 156.)

Työn tekemisen paikan määrittää se, missä tukea ja apua tarvitsevat ihmiset ovat. Koska kriisi- ja katastrofityö tehdään ennakoimattomassa ja toisinaan yllätyksellisessäkin paikassa, vaatii työ joustavuutta ja kykyä orientoitua hetkeen ja ihmisten senhetkiseen hätään. Toisinaan akuutissa kriisissä kohdataan isoja ihmisryhmiä, jolloin Suomessa eri viranomaiset toimivat yhdessä avun saamiseksi perille. Häiriötilanteissa tarvitaan sosiaalityön asiantuntemusta, jotta apu saavuttaa sitä eniten tarvitsevat. Psykososiaalisen tuen antamisella on merkittävä rooli sen lisäksi, että sosiaalityön tehtävänä on huolehtia majoitus- ja ruokapalveluja sekä taloudellista tukea kriisin kohdanneille ihmisille. (Juhila 2018, 165–166.)

2.3. Varautuminen

Kaikkien viranomaisten kuuluu varautua, valmistautua ja ylläpitää taitojaan kriisi- ja katastrofitilanteiden varalle. Tulee olla suunnitelmat, toimintastrategiat ja harjoituksia. Kaikesta varautumisesta huolimatta jokainen kriisitilanne on ainutlaatuinen ja viranomaisilla on vastassaan asioita, joihin ei ole hyvällä suunnittelulla ja harjoittelullakaan voitu varautua. (Juhila 2018, 167; Rapeli 2017a, 337.) Varautumista ohjaa valmiuslaki (1552/2011). Säädöksillä turvataan yhteiskunnan toiminta poikkeustilanteissa, mutta veloitetaan viranomaisia varautumaan myös häiriötilanteisiin normaalioloissa. Pelastuslaissa (379/2011) on sosiaali- ja terveystilanteiden tehtäväksi kirjattu vastuu ensihoitopalvelujen järjestämisestä, psykososiaalisen tuen palveluista ja onnettomuuden takia hätään joutuneiden henkilöiden huollosta sekä majoituksesta. Keskeistä häiriötilanteissa toimimisessa on yhteistoiminnan tehostaminen eri viranomaisten kesken niin, että toiminta muodostaa kansallisen kokonaisuuden. (STM 2019b, 11–13.)

Varautumisen tavoitteena sosiaalihuollossa on turvata kansalaisille toimintakyvyn ja terveyden näkökulmasta riittävät sosiaalihuollon palvelut kaikissa olosuhteissa. Häiriö- ja poikkeustilanteiden äkillisyyden takia palveluista vastaavat alkuvaiheessa tavallisesti sosiaalipäivystykset. Välittömiä toimenpiteitä häiriötilanteissa voivat olla esimerkiksi hätämajoituksen järjestäminen tai kriisikeskuksen perustaminen sekä palvelutarpeen arviointi tilanteessa mukana olleille. Lisäksi korostuu yhteistyö ja kriisiviestintä eri toimijoiden välillä sekä tiedottaminen väestölle ja muille toimijoille. Kansalaisten auttamisen lisäksi sosiaalipäivystys avustaa pelastushenkilöstön huollossa. Sosiaalipäivystysten merkittävänä yhteistyökumppanina toimivat järjestöt tarjoavat muun muassa psykososiaalista tukea erilaisissa muodoissa äkillisissä traumaattisissa tilanteissa. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014; STM 2019b, 12–13). Sosiaalihuollon kriittisiä tehtäviä ovat esimerkiksi sosiaalipäivystys, lastensuojelu, toimeentulotuki, laitos- ja asumispalvelut ja kotiin vietävät palvelut sekä tilanteessa mukana olleiden altistuneiden palvelutarpeen arviointi. Organisaatioiden määrittelemien kriittisten toimintojen osalta on päätettävä ja kirjattava valmiussuunnitelmaan, miten kauan toiminta voi olla keskeytettynä häiriötilanteessa. (STM 2019c, 21.)

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

3.1. Tavoite ja tutkimuskysymys

Kirjallisuuskatsaukseni tavoite on tutkia psykososiaalista tukea ja akuuttia kriisityötä osana sosiaalityötä ja erityisesti sosiaalipäivystystyötä. Toteutin tutkimuksen laadullisena kirjallisuuskatsauksena. Halusin rajata aihepiirin koskemaan sosiaalipäivystyksen tekemää sosiaalityötä.

Itse tutkimuksen tekeminen on oppimisprosessi, joka etenee tutkijan tietoisuudessa vähitellen. Eri tutkimuksen vaiheet voivat muotoutua tutkimuksen edetessä, eivätkä ole välttämättä tutkimuksen alusta alkaen jäsennettävissä selkeästi. (Kiviniemi 2018, 73.) Aiheen valinnan jälkeen tutkimus etenee tutustumalla siihen liittyvään kirjallisuuteen. Alan julkaisuihin tutustumisen kautta hahmottuu erimerkiksi se, miten omalla alalla kyseisestä aiheesta keskustellaan ja mitkä olisivat itselle mieluisia tutkimuskysymyksiä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 175.) Metsämuuronen (2006, 22) toteaa, että itselle tutun tuntuudesta aihepiiristä tiedon etsiminen on mielenkiintoisinta.

Tutkimuskysymys on:

Miten sosiaalityötä tehdään ennakoimattomissa ja vaikeissa tilanteissa?

Olen rajannut kirjallisuuskatsauksesta pois asiakasnäkökulman ja keskityn viranomaisten tekemään työhön. Tässä tutkimuksessa keskityn sosiaalityöntekijöiden ja kriisityöntekijöiden tekemään työhön ja sen sisältöön. Tavoitteena on vertailla Suomen mallia muiden maiden tapaan hoitaa vastaavanlaisia tilanteita.

3.2. Aineiston keruu ja valintakriteerit

Kirjallisuuskatsaus on toteutettu review-prosessia käyttäen. Vaiheet ovat edenneet tutkimusongelman määrittelystä aineiston kokoamiseen ja analysointiin. Aineisto on synteessin jälkeen argumentoitu. Kallio (2006) kuvailee artikkelissaan review-tutkimusta spiraalimaiseksi, jolloin työn eri vaiheissa voi palata aikaisempiin vaiheisiin. Laadullisessa tutkimusprosessissa aineiston keruu voi tapahtua melko pitkällä ajanjaksolla, mikä

mahdollistaa samalla tutkijan tietoisuuden kehittymisen valittua aihetta kohtaan (Kiviniemi 2018, 79). Aineiston analyysia voi tehdä työn edetessä, vaikkei koko aineistoa ole vielä kerätty. Aineiston analysointi on sekä analyttinen että synteettinen. Keskeistä on, että tutkija löytää keräämästään aineistosta temaattisen kokonaisrakenteen kannattamaan koko aineistoa, raportointi on yhtenevä ja löytyneitä teemoja pyritään käsittelemään kokonaisvaltaisesti. Tutkijan tehtäväksi jää keskeisten käsitteiden löytäminen koko aineistosta karsien epäolennaisia aineistoa runsaastakin kokonaisuudesta. (Kiviniemi 2018, 81–83.)

Aineistohakuja tein Tamcatista, Andorista, Ebscosta ja Proquestista. Aluksi käytin hakusanoja etiikka, sosiaalihuoltolaki, sosiaalipäivystys, psykososiaalinen tuki, kriisityö, psychosocial support ja services for traumatic situation, crises, psykosocialt stöd, psychosocial support for the affected, crisis intervention ja disaster relief. Olen rajannut haut 2000- luvulla julkaistuihin vertaisarvioituihin kirjoituksiin. Mikäli se on ollut mahdollista, olen valinnut sosiaalityön tieteenalaksi. Englanninkielisessä haussa yritin löytää mahdollisimman hyvin suomalaista sosiaalipäivystystä vastaavan sanayhdistelmän siinä onnistumatta. Hakujen edetessä ja materiaaliin tutustuessani huomasin, ettei sanalle sosiaalipäivystys ole muissa kielissä täysin vastaavaa ja merkitykseltään samaa sanaa tai sanayhdistelmää, joten siirryin käyttämään eri yhdistelmiä sanan sosiaalityö kanssa niin, että löytäisin vastaavaa toimintaa, mitä sosiaalipäivystyksessä tehdään Suomessa. Poimin löytämissäni artikkeleissa käytettyjä sanayhdistelmiä hakuihin, kuten: 24-hours social emergency service, emergency social work, social care, emergency social service ja out of hours social work service. AND- ja OR-operaattoreiden käyttö antaa omaan tarkoitukseen rajatumman hakutuloksen.

Koska akuutista kriisityöstä ja psykososiaalisesta tuesta sosiaalialalla ei ole tuhansia kirjoituksia, niin melko nopeasti eri hakukoneiden hauissa alkoi tulla samoja artikkeleja. Vaikka artikkelit eivät aina olleet täysin omaan tutkimukseeni sopivia, niin niiden lähdeluettelosta löytyi käyttökelpoista lähdemateriaalia omaan työhöni. Vastaavuutta Suomessa tehtävälle kriisityölle en löytänyt kuin tarkoittamassa terveydenhuollon tekemää kriisityötä.

Taulukko 1. Tutkimuksen sisäänotto- ja poissulkukriteerit

SISÄÄNOTTOKRITEERIT	POISSULKUKRITEERIT
Vertaisarvioitu tieteellinen artikkeli	Ei vertaisarvioitu artikkeli, sanomalehtiartikkeli tms., kirja-arvostelu, kirjallisuuskatsaus
Kansainvälinen (vähintään 2/3 aineistosta)	Kotimainen (yli 1/3 aineistosta)
2000-luvulla julkaistu tai sitä uudempi aineisto	Vanhempi kuin 2000-luvulla julkaistu aineisto

Aloitin aineiston haun syksyllä 2019. Aluksi paneuduin pelkästään sosiaalipäivystyksen akuuttiin kriisityöhön ja psykososiaaliseen tukeen, mutta laajensin hakua käsittämään sosiaalityön kriisityötä ja psykososiaalista tukea, jolloin materiaalia löytyi hieman laajemmin. Käyttämäni tutkimusaineisto on vertaisarvioitua eli referee-järjestelmän arvioimaa tieteellistä tekstiä. Järjestelmässä tieteellinen artikkeli on luettu ja arvioitu kahden riippumattoman kyseisen alan asiantuntijan toimesta ennen julkaisua. (Metsämuuronen 2006, 27.) Vertaisarvioituja lähteitä voidaan pitää sisällöltään luotettavina. Valinta kerätyssä aineistossa on perustunut siihen, että siinä käsitellään sosiaalityön näkökulmasta tehtävää akuuttia kriisityötä ja psykososiaalista tukea. Lopullisen aineiston avainsanoja ovat olleet emergency, disaster, crisis support ja social work erilaisina yhdistelminä.

3.3. Tutkimuksen aineisto ja sen analyysi

Omaan aiheeseeni suoraan sopivia artikkeleja olen löytänyt aikaisemman kriisityön koulutuksen kautta ja keskustelussa työyhteisössä. Satu Vainisen (2011) väitöskirja *Sosiaalityöntekijät sosiaalisen ammattilaisina* sopii omaan tutkimukseeni aineistoksi, koska siinä käsitellään sosiaalipäivystyksen ja sosiaalityöntekijän tekemää työtä kriisitilanteissa. Merja Rapelin (2017b) väitöskirja *The Role of Social Work in Disaster Management in Finland* tutkii sosiaalityön roolia häiriötilanteessa (suuronnettomuus, terroriteko, luonnonilmiöt). Joanne Cacciatore, Bonnie Carlson, Elisabeth Michaelis, Barbara Klimek ja Sara Steffan (2011) tutkivat artikkelissaan *Crisis Intervention by Social Workers in Fire Departments: An Innovative Role for Social Workers* sosiaalityöntekijän toimintaa osana paloaseman henkilöstöä. Howard Davis (2012) kirjoittaa artikkelissaan *Contextual Challenges for Crisis Support in the Immediate Aftermath of Major Incidents in the UK* kriisituen haasteista. Hanna Kiurun (2018)

artikkelissa Traumaattisen menetyksen kokeneen ihmisen kohtaaminen tutkijana ja sosiaalityöntekijänä kootaan itsemurhan tehneiden nuorten vanhempien kokemuksia kriisityöstä. Penny Maher ja Jane Maidment (2013) ovat tutkineet sosiaalityöntekijän roolia sairaalaympäristössä artikkelissaan Social work disaster emergency response within a hospital setting. Joshua Miller (2003) tutkii debriefingin toimivuutta sosiaalityössä artikkelissa Critical Incident Debriefing and Social Work. Merja Rapeli, Carin Cuadra, Rasmus Dahlberg, Björk Eydal Gudny, Björn Hvinden ja Lilja Ingibjörg Omarsdottir (2018) selvittävät tutkimuksessaan Local social services in disaster management: Is there a Nordic model? löytyykö Pohjoismaiden sosiaalityön varautumisessa ja toiminnassa katastrofitilanteissa yhtäläisyyksiä. Aineisto sisältää kaksi suomenkielistä tutkimusta ja loput ovat englanninkielisiä.

Aineiston sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa pelkistetään alkuperäinen teksti poistamalla tutkimukselle epäolennainen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123). Laadullisen tutkimuksen koko aineisto on kirjoitettua materiaalia. Tutkijan tulee olla tarkkana, etteivät hänen ennakkokäsityksensä muuta tutkittavaa aineiston analyysia. (Metsämuuronen 2006, 121.) Tutustuin valittuun aineistoon aluksi ilman ennakkokäsityksiä, hahmottaakseni millaisesta aineistosta on kyse. Luetun perusteella jäsenin aineistosta eri teemoja, yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia aiheeseen liittyen. Luennan tuloksena päädyin teemoihin, joiden kautta prosessinomaisesti etsin vastausta tutkimuskysymykseen. Teemat muodostuivat luetun tekstin perusteella melko itsestään. Teemojen kautta vastaus tutkimuskysymykseen nivoutui pala palalta. Erilaiset yhteistyötahot, toimintaympäristöt, haasteet ja heikkoudet, vahvuudet ja voimavarat löytyvät aineistosta yhdistävänä tekijänä. Mielestäni valitsemani teemat antavat lisäksi lukijalle selkeän kuvan aineistosta. Tutkimuksen teoria ja aineisto nivoutuvat yhteen pohdinnassa. (Ronkainen ym. 2013, 124–125.)

Tutkimukseen valitut artikkelit löytyvät liitteenä (LIITE 1) lähdeluettelon jälkeen. Tutkimusaineisto on merkitty lähdeluettelossa asteriskilla *

4. SOSIAALITYÖN ENNAKOIMATTOMUUS JA KRIISITYÖ

Aineiston artikkeleissa sosiaalityötä tarkastellaan hyvin erilaisissa ympäristöissä ja tiimeissä. Toisinaan asioita hoidetaan sosiaalityö edellä, kuten lastensuojelussa. Sosiaalityötä tehdään muuttuvassa ja vaativassa ympäristössä.

4.1. Moniammatillinen yhteistyö

Väitöskirjassaan Vaininen (2011, 200–201) pohtii eri alojen työntekijöiden yhteistyön merkitystä asiakastyön sujuvuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Tavallisesti työntekijät ovat eniten tekemisissä oman alan toimijoiden kanssa erilaisissa asiakastilanteissa. Moniammatillisen työn sujuvuuden edellytyksenä on Vainisen (2011, 200–201) mielestä eri ammattilaisten tiedon, taidon ja kokemuksen lisäksi se, miten eri ammattilaiset työskentelevät yhdessä. Eri ammattiryhmien yhteinen kehityshistoria vaikuttaa merkittävästi ammattikuntien yhteistyön toimivuuteen. Toimivan yhteistyön kautta lisääntynyt tietoisuus toisen ammattiryhmän työn sisällöstä lisää positiivista suhtautumista eri ammattiryhmien välillä. Eri tieteenaloilla on kuitenkin erilaisia näkökulmia ja toimintarooleja työn tekemiseen. Vainisen (2011, 200–201) väitöskirjassa sosiaalityöntekijän työparina toimii poliisi.

Samoin Carriatore ym. (2011, 81–82) nimeää sosiaali- ja kriisityön tavallisiksi yhteistyökumppaneiksi Arizonassa paikallispoliisin. Tämän lisäksi yhteistyötä tehdään ensihoidon ja paloviranomaisten kanssa, sekä eri vapaaehtoistahojen kanssa. Työssä tulee huomioida toiminta-alueen etninen ja kulttuurinen historia. Sosiaalityöntekijän rooliin Arizonassa kuuluu toimiminen asiakkaan ja muiden viranomaisten välikätenä. Kuolinviestin vieminen, psykososiaalinen tuki sekä debriefing kuuluvat sosiaalityöntekijän ja kriisiryhmän toimintaan.

Yhdistyneessä kuningaskunnassa, myöhemmin tekstissä UK, paikalliset viranomaiset ovat yhdessä vastuussa tapahtuneiden suuronnettomuuksien jälkeen yhteisön kuntoutuksesta perustuen siviilioikeuden lakiin varautumisesta (2004). Laissa on suositus uudistuksista, jotka sisältävät yksityiskohdat varautumiseen. Sosiaalipalvelujen toimijoina kriisitilanteissa ovat vapaaehtoisten sosiaalityöntekijöiden vetämät kriisiryhmät, jotka tarjoavat käytännön tukea uhreille kriisitilanteissa. (Davis 2012, 504–505.)

Millerin (2003, 8) mukaan sosiaalityössä voidaan hyödyntää eri tieteenaloja opiskelemalla ja ottamalla käyttöön hyviksi ja toimiviksi käytänteiksi todettuja malleja, kuten debriefing. Debriefing on alun perin kehitetty helpottamaan sotilaiden ja ensihoitotyöntekijöiden työssään kohtaamia traumoja. Debriefingin tavoitteena on tehdä tilanneselostus, jossa käsitellään tapahtumien kulku niin, että saadaan totuudenmukainen yhteenveto tapahtuneesta kaikille läsnä olleille. Tilanteessa käydään läpi tekninen toiminta, mutta myös läsnäolijoiden psyykkinen ja emotionaalinen kokemus. Menetelmän tavoitteena on luoda ilmapiiri, joka kannustaa voimakkaidenkin kokemusten käsittelemiseen, jota kautta lisätään tietämystä työperäisen stressin ja uupumuksen ehkäisyyn ja vähentämiseen.

Debriefing on menetelmänä herättänyt erimielisyyttä ja sen käyttö sosiaalityössä on aiheuttanut kiistelyä. Millerin (2003) artikkelissa esitellään eri näkökulmia, joita sosiaalityö voi tuoda debriefingiin omalta tieteenalaltaan. Millerin (2003) mukaan sosiaalialalla on osaamista ihmisten ryhmämuotoiseen kohtaamiseen, sosiaalisten tilanteiden tunnistamiseen ja yhteisöllisyyteen, jotka tukevat ihmisten selviytymistä traumatilanteiden jälkeen.

Pohjoismaissa eri viranomaiset toimivat katastrofitilanteissa yhteistyössä sosiaalitoimen, vapaaehtoisten ja eri järjestöjen kanssa. Rapelin ym. (2018) artikkelissa nousee esiin paikallisviranomaisten toiminnan tärkeys siitä näkökulmasta, että he ovat yleensä paikalla ensimmäisinä ja jäävät hoitamaan tilanteen jälkiselvittelyn. Paikallisviranomaisilla on paras tietämys oman toimintaympäristön erityispiirteistä. Viranomaisyhteistyötä tehdään palo- ja pelastustoimen, poliisin ja terveydenhuollon kesken. (Rapel ym. 2018, 622.)

Tutkimuksen perusteella sosiaalitoimella on oman alan toimijoiden lisäksi lukuisia muita yhteistyökumppaneita, kuten poliisi, ensihoito ja pelastustoimi. Akuuteissa kriisitilanteissa eri tahojen kanssa tehtävän yhteistyön tavoitteena on auttaa kansalaisia selviämään tapahtuneesta mahdollisimman hyvin niin, ettei tapahtunut myöskään aiheuta myöhemmässä vaiheessa haittaa arjen sujumiseen.

4.2. Erilaiset toimintaympäristöt

Tähän kappaleeseen on kerätty tutkimusaineistossa esiintyneitä erilaisia sosiaalityön toimintaympäristöjä. Carriatoren ym. (2011) artikkelissa sosiaalityöntekijä paloaseman työntekijänä on näyttäytynyt kokeilun valossa hyvin perustellulta. Paloaseman työntekijät ovat koulutettuja tulipalojen lisäksi tunnistamaan potilaiden terveyteen liittyviä hätätilanteita. Heillä ei kuitenkaan ole osaamista kriisi-interventioon tai antamaan henkistä tukea esimerkiksi lapsen kuoleman, itsemurhan tai lapsen hyväksikäytön yhteydessä. Sosiaalityöntekijän tietotaito ihmisen kehityksestä ja käytännön taidot nopean tilannekartoituksen tekemisessä sekä vuorovaikutus ihmisten kanssa muodostavat kriisituen, jonka avulla asiakasta tuetaan ja saatetaan tarvittavien palvelujen piiriin.

Vaininen (2011, 203) kertoo väitöskirjassaan sosiaalityöntekijän roolista akuutissa kriisityössä hätäkeskusorganisaatiossa. Akuutti työ eroaa kestoltaan perinteisestä sosiaalitoimistossa tehtävästä sosiaalityöstä. Tavallista on, että akuutissa kriisityössä asiakasta tavataan kerran tai ollaan puhelimitse yhteydessä asiakkaaseen tapaamatta häntä ollenkaan kasvotusten. Kriisityö voidaan hoitaa myös kolmannen sektorin toimesta. Vainisen (2011) kuvaama hätäkeskusmalli pohjautuu ajatukseen siitä, että virastoajan ulkopuolella tapahtuvissa akuuteissa kriisitilanteissa on tarve sosiaalityöntekijälle. Akuutissa tilanteessa kriisiin pystytään puuttumaan oikea-aikaisesti. Sosiaalityöntekijä tapaa asiakasta yleensä tämän kodissa, mutta myös poliisin tiloissa, mikäli tapahtumaan liittyy rikos. (Vaininen 2011, 204.)

Sosiaalityön tekemisen ympäristö voi hyvistä suunnitelmista ja valmistautumisesta huolimatta kokea muutoksia, joihin ei olla valmistauduttu. Maher ja Maiddment (2013) kuvaavat tutkimuksessaan, kuinka sosiaalityöntekijä joutuu ottamaan tilanteenmukaisen roolin maanjäristyksen jälkeisessä tilanteessa sairaalaympäristössä Christchurchissa. Tilanne on kuitenkin käännetty oppimisen näkökulmasta hyödyksi ja nähty uusi joustava rooli selviytymisen näkökulmasta välttämättömäksi. Sosiaalityöntekijät työskentelivät muun muassa poliisin kanssa ruumiiden tunnistamistehtävissä ja heillä oli rooli väkijoukkojen hallinnassa. Tehtävät, jotka tavallisesti ovat osittain tai kokonaan muiden alojen toimijoiden tehtäviä onnistuivat erityistilanteessa, koska päivittäisessä käytännössä käytetyt tiedot ja taidot olivat näiden tehtävien suorittamiseksi täysin siirrettävissä katastrofitilanteeseen.

Tutkimusaineiston mukaan sosiaalityötä voidaan tehdä osana eri organisaatioita, kuten sairaalassa, hätäkeskuksessa tai paloasemalla. Akuuteissa tilanteissa sosiaalityön tekeminen siirtyy tapahtumapaikalle. Tavanomaista on niin kutsuttu jalkautuminen kansalaisten kotiin tai paikkaan, missä esimerkiksi onnettomuus on tapahtunut. Sosiaalityötä tehdään yhteistyössä poliisin kanssa poliisiasemalla, kun tilanteeseen liittyy rikos.

4.3. Heikkoudet ja haasteet

Sosiaalityöllä on verrattain lyhyt historia. Sosiaalipäivystystyö mielletään pitkälti edelleen lastensuojelun työksi, vaikka se kattaa koko kansan ja kaiken ikäisten ihmisten päivystyksellisten tilanteiden hoitamisen. Tässä kappaleessa on tutkimusaineiston sisältämiä sosiaalityön tekemistä vaikeuttavia tai haittaavia tekijöitä.

Vaininen (2011) mainitsee haasteena väitöskirjassaan palvelujärjestelmän muutostilanteet, joissa tutkitusti ammatillinen kiulu esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten välillä syvenee työntekijöiden keskittyessä oman alan uudistuksiin. 2000-luvun alussa sosiaalityöntekijän rooli ja asema poliisiorganisaatiossa ei ollut vakiintunut. Sosiaalityöntekijät nähdään lapsen edun valvojina, toimeentulotuen myöntäjinä ja kiireellisten sijoitusten tekijänä (väitöskirjassaan Vaininen (2011) käyttää kiireellinen huostanotto -käsitettä). Sosiaalityöntekijöiden oma kokemus on, että he ensisijaisesti kartoittavat lapsen kokemaa turvallisuutta ja vanhempien kykyä vastata lapsen tarpeisiin juuri siinä hetkessä. Hätäkeskuksen sosiaalityöntekijät tekivät suhteessa kuntien lastensuojelun työntekijöihin paljon kiireellisiä sijoituksia. Poliisi ei tuo sosiaalityöntekijän tietoon kaikkia kuulustelemiaan tai pidättämiään lapsia ja nuoria. Toisinaan sosiaalityöntekijä jää kotihälytystehtävissä tai kotihälytystilanteissa yksin antamaan akuuttia tukea, kun poliisi siirtyy seuraavalle tehtävälle. (Vaininen 2011, 205–206.)

Davis (2013) kertoo artikkelissaan epäkohtana toimintamallien joustamattomuuden. Pienten kriisitilanteiden kohdalla toiminta on moitteetonta, mutta laajempi yhteistoiminta eri viranomaisten kesken on haasteellista. Aina ei ole tietoa, mikä viranomainen ottaa tehtävän tai kenen hoidettavaksi tehtävä kuuluu. Toimintaa vaikeuttaa rakenteelliset ristiriidat, toimintaympäristö ja organisatoriset tekijät, kuten ammattitaidottomuus, niukat resurssit ja

byrokratia. Hän mainitsee myös jäykän byrokratian vaikeuttavan yhteistoimintaa eri ammattiryhmien välillä.

Paloviranomaisten vastuu on lisääntynyt ja toimiala laajentunut käsittämään tulipalojen lisäksi erilaisia kriisi- ja hätätilanteita kuten onnettomuudet, perheväkivalta, itsemurhat, mielenterveyteen liittyvät tapaturmat ja ampumiset. Arizonassa sosiaalityöntekijän vetämä kriisiryhmä perustettiin alun perin palvelemaan palomiesten henkisen tuen tarpeita kuormittavassa ja muuttuneessa työkentässä, mutta se on laajentunut koskemaan koko alueen yhteisöä vaikeissa tilanteissa. (Carriatore ym. 2011, 81.)

Lapsensa itsemurhan kautta menettäneiden vanhempien haastatteluissa Kiuru (2018, 253) havaitsi, että ammattikäytännöt ja palvelurakenteet toteutetaan ja suunnitellaan yleensä viralliseen tietoon perustuen. Rinnalle pitäisi Kiurun (2018) mielestä saada kokemustietoa työn kehittämiseksi. Vanhempien negatiivinen kritiikki suuntautui auttamistyötä toteuttaneisiin tahoihin ja palvelujärjestelmään. Vanhemmat kokivat, ettei nuorta tavoitettu hänen eläessään, eikä tuki nuoren kuoleman jälkeen kohdannut surevaa vanhempaa. Vanhemmat kokivat jääneensä yksin ja menettivät luottamuksen palvelujärjestelmään.

Rapelin (2017) väitöskirjassa todetaan epäkohtana, että katastrofisosiaalityö on hyvin vähän tutkittu aihe niin Suomessa kuin muissakin Pohjoismaissa. Sosiaalityöntekijöiden osallistuminen monialaiseen varautumissuunnitteluun eri viranomaisten kanssa on edelleen vähäistä, epäselvää ja huonosti tutkittua. Suurimmassa osassa Suomen kunnista valmiussuunnitelmat ovat toteutettu kattavasti, mutta melko yleisellä tasolla. Sosiaalityön tulisi varautua paremmin haavoittuvimpien ryhmien tarvitseman avun huomioimiseen ja häiriötilanteiden tukeen. Suomea käsittelevässä aineistossa oli Rapelin (2017) mukaan huonosti esillä sosiaalisen pääoman vahvistaminen yhteisöjen ja organisaatioiden välillä koskien avun saajia tai omaa organisaatiota, mutta myös verkottuminen muihin turvallisuusviranomaisiin. Hän kohentaisi sosiaalityön varautumista kiinnittämällä huomion erityisesti työn organisoitumiseen ja häiriötilanteiden hallintaan. Muihin turvallisuustoimijoihin linkittyminen selkiinnyttäisi myös yhteistyötahoille katastrofisosiaalityön tehtäviä ja roolia.

Hälytysjärjestelyssä ja johdon tukemisessa tilannekuvan avulla Rapeli (2017, 73) näki kehitettävää. Samoin tiedotuksessa, psykososiaalisen tuen käytännöissä, tehtäessä sopimuksia yksityisen palveluntuottajan palveluista ja vapaaehtoistoimijoiden antamasta tuesta. Lisäksi

nousi esiin merkittävän suuria eroja sosiaalipalveluiden varautumisessa väestöpohjaltaan pienten ja suurten (yli 20 000 asukasta) alueiden välillä suurten alueiden hyväksi. Suomessa tarjotaan melko korkeatasoisia sosiaalipalveluja, mutta eroja on niiden tarjonnan ja laadun suhteen maanlaajuisesti.

4.4. Vahvuudet ja voimavarat

Sosiaalityön tekeminen ennakoimattomissa ja vaikeissa olosuhteissa edellyttää tekijältään vahvuuksia ja voimavaroja työn tekemisen onnistumiseksi. Yllätyksellisissä tilanteissa ja erittäin vaihtelevissa olosuhteissa toimiminen vastuullisesti ja ammattitaitoisesti edellyttää hyviä vuorovaikutustaitoja ja kykyä soveltaa osaamistaan. Tähän kappaleeseen on koottu tutkimusaineistosta juuri näitä ominaisuuksia. Carriatore ym. (2011, 82) kirjoittavat sosiaalityön ammattilaisten kyvystä tunnistaa kuormittavien tilanteiden vaikutus omaan toimintaan. Vainisen (2011) tutkimuksessa akuutti sosiaalityö nähdään asiakasta hyödyttävänä erityisesti sosiaaliohjauksen näkökulmasta. Poliisilla ei ole vastaavaa asiantuntemusta palvella asiakkaita. Poliisi ja sosiaalityöntekijä toimivat lain edellyttämällä tavalla työparina lasten ja nuorten kuulusteissa ja pidätystilanteissa, jos kyseessä on alaikäinen. Sosiaalityöntekijällä on Vainisen (2011) mielestä mahdollisuus auttaa asiakasta pysähtymään ja nostaa esiin eri vaihtoehtoja, voimavaroja ja palveluita kriisitilanteissa. Rakentava vuorovaikutus mahdollistaa ja edistää kriisityön vaikuttavuutta, koska usein ollaan tekemisissä voimakkaiden tunteiden ja äärimmäisen käytöksen kanssa.

Tiivis ja toimiva yhteistyö sosiaalityöntekijän ja poliisin välillä mahdollistaa kriisityön tekemisen oikea-aikaisesti ja joustavasti lain edellyttämällä tavalla. Sosiaalityön osaaminen kriisitehtävissä auttaa asiakasta jäsentämään tilannetta ja antaa tukea hakeutua oikeiden palvelujen pariin jatkossa. (Vaininen 2011.) Kiuru (2018) nostaa artikkelissaan esiin sosiaalityöntekijän koulutukseen liittyvän sensitiivisen otteen asiakastilanteissa. Luottamuksellisen suhteen luominen asiakkaan kanssa kulkee keskiössä. Kiuru (2018) miettii yhteisen kielen löytämisen tärkeyttä asiakastilanteissa. Hän onkin saanut tutkimuksessa arvostusta suoruudesta ja välittömyydestä, kun taas teennäisyys on koettu haastateltujen mielestä loukkaavana. Tutkijalla on ajatus, että oman persoonan käyttö ja toisen ihmisen kokemusten kuuleminen kunnioittavasti ovat ratkaisevia tekijöitä vaikeissakin kohtaamisissa, vaikkei toinen voi koskaan täysin ymmärtää kokemusta. Kuitenkin empaattinen läsnäolo ja

aitous mahdollistavat kohdatuksi tulemisen tunteen vaikeassakin tilanteessa. Millerin (2003, 23) mukaan on tärkeää, että eri ammattiryhmät toimivat hyvässä yhteistyössä siitä näkökulmasta, että asiakasta ja yhteisöä kunnioitetaan vastoinikäymisten kohdatessa. Kriisitilanteet tuovat yhteen asiakkaat, vapaaehtoistyöntekijät, avustustyöntekijät ja lukemattomat yhteisön palveluksessa olevat ammattihenkilöt. Kaikille pitää olla tilaa toimia. Sosiaalityön näkökulmasta hyvä tilanteenlukutaito antaa tilaa kaikille toimia omien vahvuuksiensa mukaisesti joustavasti. Rapelin (2017) tutkimuksen mukaan yhteisön ja läheisten tuki ovat kriisitilanteissa toipumisen ja selviytymisen kannalta hyvin merkittäviä.

Christchurchin sairaalassa maanjäristyksen tuomat haasteet voitiin jälkikäteen määritellä merkittäviksi oppimiskokemuksiksi työntekijöille, joita tuli apuun myös oman toimintapiirin ulkopuolelta. Organisaation ja asiakkaan tarpeet pystyttiin kohtaamaan asianmukaisesti. Sosiaalityöntekijöiden toimintakyvyn arvioitiin kriisitilanteessa olleen hyvä. Maher ja Maidment (2013, 76) viittaavat tekstissään ammattilaisten kykyyn luoda tietoa kokemuksesta kontekstissa ja kyvyn siirtää tätä tietoa eri tilanteisiin. Sosiaalityön osasto oli tarjonnut jo useita vuosia ennen maanjäristystä vähemmän kokeneille ammattilaisille mahdollisuuden kiertää tutustumassa eri palvelualueita, jolloin tiedonsiirto ja oppiminen eri ympäristöissä antaa aikaisempaa paremman kyvyn toimia ja sopeutua uusiin vaikeisiin tilanteisiin. Rapelin (2017, 74) toteaa väitöskirjansa yhteenvedossa, että sosiaalityön osaamista ja linkittymistä muiden turvallisuustoimijoiden kanssa saadaan parannettua yhteisillä harjoituksilla ja koulutuksella. Varautumisen osana sosiaalityö voi parantaa kriisinsietokykyä yhteiskunnassa ja edistää katastrofeissa haavoittuvuuden vähenemistä.

Rapelin ym. (2018, 622–623) artikkelista selviää, että Pohjoismaat ovat valinneet erilaisia toimintamalleja kriisi- ja katastrofitilanteiden hoitamiseen. Tanskaa ja Islantia lukuun ottamatta mailla on lakiin perustuva velvollisuus suunnitella ja toteuttaa työ muiden viranomaisten rinnalla. Tanskassa ja Islannissa laki velvoittaa valmistautumaan, mutta sosiaalityölle ei ole erikseen lakiin kirjoitettua roolia. Suomessa ja Norjassa sosiaalitoimen roolia korostetaan lainsäädännössä ja maiden katastrofivalmiudessa. Sosiaalitoimen rooli on Suomessa maan kattavasti suunniteltu ja sillä on pitkä historia. Islannissa Punainen Risti ja vapaaehtoistyöntekijät tulevat sosiaaliviranomaisten avuksi ennakoimattomissa tilanteissa, koska maassa ei ole riittävä sosiaalitoimen henkilöstöresurssia.

Rapeli ym. (2018) toteavat, että Pohjoismaat ovat turvallisimpien maiden joukossa, kun puhutaan hyvinvointijärjestelmästä ja katastrofien hallinnasta. Tästä huolimatta on pystyttävä tulevaisuudessakin varautumaan esimerkiksi luonnonkatastrofien, radikalisoitumisen ja pakolaistilanteen muutosten ennaltaehkäisyyn ja ymmärtämiseen. Pohjoismaiden tulisi jakaa sosiaalialan tietoa ja parhaita käytänteitä keskenään, jotta hätätilanteissa voidaan aktivoida sosiaalipalvelut täydessä potentiaalissa yhteiskunnan resilienssin lisäämiseksi. Yhteistyö ja tiedon välittäminen eri maiden välillä lisää sosiaalitoimen vahvistumista viranomaisena ja lisää valmiutta toimia haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kanssa sekä osana viranomaisyhteistyötä. (Rapeli ym. 2018, 623.)

5. YHTEENVETO JA POHDINTAA

Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, miten sosiaalityötä tehdään ennakoimattomissa ja vaikeissa tilanteissa. Toteutin tutkimuksen laadullisena review-tutkimuksena, jossa perehdyin aiheesta tehtyihin aikaisempiin tutkimuksiin. Aineisto sisältää sosiaalityön tutkimuksia, joissa aiheina ovat katastrofi, akuutti kriisi, psykososiaalinen tuki tai varautuminen.

Suomalaisen sosiaalipäivystyksen kaltaista sosiaalityön tekemisen muotoa ei tutkimuksen perusteella löydy täysin vastaavana muista maista. Osittain samanlaisia toimintamalleja tai työn tekemisen tapoja on havaittavissa. Eri maiden välinen vertaileva sosiaalityön tutkimus antaa tietoa ja vertailee sosiaalityön luonnetta maiden välillä kehittäen samalla sosiaalityön teoriaa. Sosiaalityön perinteisiin ja vallinneisiin ajatussuuntauksiin perehtyminen on globaalissa maailmassa tärkeää sosiaalityön kehittymisen ja kehittämisen näkökulmasta. Jokaisen sosiaalityön opiskelijan tulisi oppia ja tuntea jossain määrin maailmanlaajuisesti vallinneita sosiaalityön traditioita, politiikkaa ja käytäntöjä.

Empaattinen kohtaaminen ja ymmärtävä vuorovaikutus ovat erityisen tärkeässä asemassa, kun sosiaalityötä tehdään vaikeissa, ennakoimattomissa tilanteissa. Työntekijän persoona on työväline ja parhaassa tapauksessa omaa työkokemusta ja elämänhistoriaa voi hyödyntää työssä. Pitää kuitenkin muistaa, että asiakas on oman elämänsä asiantuntija ja näin ollen hänen kokemuksensa tilanteessa on aina etusijalla. Vaikeassa asemassa olevien kansalaisten tunnistaminen ja auttaminen ovat sosiaalityön yksi iso tehtävä häiriötilanteissa. Tutkimuksen mukaan juuri sosiaalityöntekijän tuntemus paikallistasolla asiakkaiden tilanteesta ennen akuuttia kriisitilannetta auttaa psykososiaalisen työn kohdentamista. Sosiaalityön tekeminen jatkuu poikkeusoloissa tavallisen arjen työn rinnalla, mutta tilanteet vaativat työn tekemisen priorisointia ja luovuutta, koska tavanomaiset sosiaalityön tekemisen tavat ovat estyneet tai joudutaan antamaan akuuttia kriisiapua samanaikaisesti isollekin ryhmälle.

Psykososiaalista tukea ja akuuttia kriisiapua annettaessa on huomioitava myös muut toimijat. Kriisi- ja katastrofitilanteissa sosiaalityötä tehdään yleensä yhteistyössä eri viranomaisten kanssa. Muiden viranomaisten toimintatapojen tunnistaminen ja tunteminen auttavat avun perille saattamista. Lisäksi tehdään tiivistä yhteistyötä erilaisten vapaaehtoistoimijoiden ja järjestöjen kanssa. Tutkimuksen mukaan Suomessa sosiaalitoimi on yhtenä toimijana

viranomaisverkostossa. Osassa maita sosiaalitoimen resurssit eivät riitä poikkeustilanteissa toimimiseen, vaan alun perinkin näissä tilanteissa turvaudutaan esimerkiksi Punaisen Ristin tai vapaaehtoisten apuun. Ylipäätään tästä pienestä tutkimusaineistosta voidaan päätellä, että Pohjoismaissa on melko hyvin turvattu ja suunniteltu sosiaalityön tekemisen jatkuminen myös erityistilanteissa. Tosin entistä yksityiskohtaisempi suunnittelu auttaisi akuuttien tilanteiden hoitamista ja eri toimijoiden saumatonta yhteistyötä. Lisäksi on huoli siitä, että psykososiaaliset palvelut ja akuutti kriisityö saavuttavat ihmiset eriarvoisesti eri puolilla maata. Kriisitilanteiden hoitamisen tasossa on valtakunnallisesti eroavaisuuksia pienten kuntien tappioksi.

Sosiaalityön rooli psykososiaalisen tuen antamisessa ja akuutissa kriisityössä on hyvin vaihteleva eri maissa. Sosiaalityölle on tarve, mutta erityisesti eri toimijoiden roolien epäselvyys tuli esiin tutkimuksissa niin, että isompien katastrofien yhteydessä ei olla tietoisia työnjaosta. Toisinaan myös pienemmissä kriisitilanteissa voidaan joutua keskusteluun siitä, minkä toimijan tehtävä on ensisijainen, mihin lakiin toiminta perustuu ja kuka on tehtävässä ensisijainen vastuutaho. Moniviranomaistehtävien toiminnan onnistumisen edellytyksenä on tutkimuksen perusteella, että kaikki toimijat tuntevat oman alansa, riittävästi toisen viranomaisen toimintaa ja antavat tilaa jokaiselle viranomaiselle hoitaa oman tehtävänsä. Joustavassa, avoimessa yhteistyössä hoidetut vaikeatkin tilanteet päätyvät parhaaseen lopputulokseen. Osassa tutkimuksista sosiaalityö nähdään pelkästään psykososiaalisen tuen antajana ja terveydenhuolto hoitaa akuutin kriisityön. Sosiaalityön tehtävänä on selvittää asiakkaiden läheisverkosto. Läheisverkosto on merkittävässä roolissa tilanteen jälkeisessä toipumisessa. Useammassa tutkimuksessa tuotiin esiin psykososiaalisen tuen ja akuutin kriisityön lisäksi juuri läheisten ja tukiverkoston merkitys tilanteesta selviytymisen näkökulmasta. Myös vapaaehtoisten ja eri järjestöjen tekemä työ on suurena apuna viranomaisten aloittamalle työlle ja toiminnalle katastrofitilanteissa.

Riittävä koulutus psykososiaalisen tuen ja akuutin kriisitilanteen hoitamisessa nousi esiin useassa artikkelissa. Ammattitaitoisen henkilöstön koulutus ja perehdyttäminen on onnistuneen työn tae. Lukemani perusteella aikaisemmat katastrofitilanteet ovat johtaneet tilanteiden ennakkointiin ja harjoitteluun niin, että sosiaalityön ammattilaisia voidaan siirtää eri toimialoilta kriisitilanteita hoitamaan. Kriisityön sisällyttäminen sosiaalialan koulutukseen on havaittu hyväksi ratkaisuksi. Sosiaalityön ammattilaiset nähdään pitkälti niinä toimijoina, jotka kriisin jälkeen antavat kriisiapua. Psykososiaalinen tuki oli tutkimusten perusteella melko

yhtenäistä. Sosiaalitoimen tehtävänä on turvata kriisitilanteen jälkeen asiakkaan perustarpeet ja antaa akuuttia kriisiapua tilanteessa olleille. Sosiaalityötä tehdään akuutissa kriisitilanteessa siellä, missä työntekijää tarvitaan. Kaikissa tutkimuksissa nousi esiin, että työntekijät jalkautuvat ja tarvittaessa pystyvät toimimaan myös oman perustehtävän ulkopuolisissa töissä. Ammattiryhmän omaan selviytymiseen ja työssä jaksamiseen ei näissä tutkimuksissa paneuduttu.

Tutkimusaihe liittyy tämänhetkiseen työhöni. En ole yllätynyt siitä, että Pohjoismaat ja Suomi näkyvät näiden artikkelien perusteella positiivisessa valossa. Vertailussa Suomi ja sosiaalipäivystyksissä tehtävä psykososiaalinen tuki ja akuutti kriisityö ovat suunnitelmallista ja kattavaa toimintaa moniviranomaisyhteistyössä. Sosiaalityö nähdään yleisesti psykososiaalisen tuen antamisen näkökulmasta. Akuutti kriisityö nähdään terveydenhuollon työnä. Suomessa on pystytty kehittämään sosiaalityötä yhdessä terveydenhuollon kanssa niin, että akuutti kriisityö ei ole enää pelkästään terveydenhuollon työtä. Tutkimuksessa tulee esiin, miten Suomessa on kehitetty esimerkiksi viranomaisyhteistyön osalta kahdenkymmenen vuoden aikana. Työn tekemisen menetelmissä tapahtuu jatkuvaa muutosta, jolloin työntekijät ovat vastuussa oman ammattitaitonsa jatkuvasta kehittämisestä ja uusimman tiedon mukanaan tuomien mahdollisuuksien tunnistamisesta.

Jatkotutkimuksen aiheita nousi tätä kandintyötä kirjoittaessani lukuisia sosiaalipäivystyksessä tehtävään työhön liittyen. Suomessa oli vuonna 2018 41 sosiaalipäivystystä. Osa on sosiaali- ja kriisipäivystyksiä. Näissä kaikissa tulisi järjestää sekä psykososiaalista tukea että akuuttia kriisityötä. Muutos sosiaalipäivystyksestä sosiaali- ja kriisipäivystykseksi edellyttää kehittämistä ja muutosta toiminnassa niin sosiaalityön kuin terveydenhuollonkin puolella. Millaisia toimia ja koulutusta muutos edellyttää? Nykyisien jo toiminnassa olevien sosiaali- ja kriisipäivystysten muutosprosessin tutkiminen toisi lisäarvoa kehittämistoimiin.

Parhailtaan voimassa oleva valmiuslaki on nostanut esiin lukuisia aiheita liittyen sosiaali- ja kriisipäivystysten toimintaan poikkeusolosuhteissa. Lain voimassaolon aikana olen ehtinyt miettiä sen vaikutuksia niin tavallisten ihmisten kuin jo entuudestaan vaikeuksien kanssa kamppailevien kansalaisten elämään. Miten kiireellisen sosiaalityön tekeminen muuttuu poikkeusoloissa ja kuinka pitkäkestoisesti se tulee näkymään sosiaalipäivystyksen psykososiaalisessa työssä?

Keskustelua tieteen etiikasta on käyty jo antiikin ajoista asti. Hippokrateen vala on vanhin ammattieettinen koodi, jonka jälkeen keskustelu tutkijoiden vastuusta on jatkunut ja jatkuu edelleen. (Haaparanta & Niiniluoto 2016, 149.) Tieteen etiikkaan kuuluu miettiä, millaista hyvä tutkimus on. Tutkijoita velvoittaa normi argumentoida tieteellisen päättelyn sääntöjen mukaisesti ja käyttää tieteellistä menetelmää tutkimuksessaan. (Haaparanta & Niiniluoto 2016, 154.) Tutkimusta tehdessäni olen omalta osaltani pyrkinyt parhaan taitoni ja osaamiseni mukaan olemaan tulkitsematta ja pitäytynyt pelkästään faktatiedossa.

LÄHTEET

*Cacciatore, Joanne & Carlson, Bonnie & Michaelis, Elisabeth & Klimek, Barbara & Steffan, Sara (2011) Crisis Intervention by Social Workers in Fire Departments: An Innovative Role for Social Workers. *Social Work: Social Services Abstracts*, 81–88.

Dyregrov, Atle (1994) *Katastrofipsykologian perusteet*. Tampere: Vastapaino.

Haaparanta, Leila & Niiniluoto, Ilkka (2016) *Johdatus tieteelliseen ajatteluun*. Helsinki: Gaudeamus.

Hammarlund, Otto-Claes (2004) *Kriisikeskustelu*. Helsinki: Tietosanoma oy.

Hedrenius, Sara & Johansson, Sara (2013) *Kriisituki, ensiapua onnettomuuksien, katastrofien ja järkyttävien tapahtumien käsittelyyn*. Suom. Urpu Strellman. Helsinki: Tietosanoma.

*Howard, Davis (2012) Contextual Challenges for Crisis Support in the Immediate Aftermath of Major Incidents in the UK. *British Journal of Social Work* (2013) 43, 504–521.

Hujala, Anne (2017) *Sosiaalityö päivystystilanteissa ja varautuminen häiriötilanteisiin: Sosiaalipäivystys*. Teoksessa Aulikki Kananoja & Martti Lähteinen & Pirjo Marjamäki (toim.) *Sosiaalityön käsikirja*. Tallinna: Tietosanoma, 331–337.

Hämäläinen, Juha & Shardlow, Steven (2017) *Vertaileva sosiaalityön tutkimus kansainvälisen sosiaalityön perustekijänä*. Teoksessa Jäppinen, Maija & Metteri, Anna & Ranta-Tyrkkö, Satu & Rauhala, Pirkko-Liisa (toim.) *Kansainvälinen sosiaalityö: käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja*. Tallinna: United press global, 40–56.

Juhila, Kirsi (2018) *Aika, paikka & sosiaalityö*. Tampere: Vastapaino.

Kallio, Tomi J. (2006) *Laadullinen review-tutkimus metodina ja yhteiskuntatieteellisenä lähestymistapana*. *Hallinnon tutkimus* 2. Julkaisupäivä 10.6.2006.

*Kiuru, Hanna (2018) Traumaattisen menetyksen kokeneen ihmisen kohtaaminen tutkijana ja sosiaalityöntekijänä. *Janus* vol. 26 (3), 247–255.

Kiviniemi, Kari (2018) Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Valli, Raine (toim.) *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2*. Jyväskylä: PS-kustannus, 73–87.

*Maher, Penny & Maidment, Jane (2013) Social work disaster emergency response within a hospital setting. *Aotearoa New Zealand Social Work*, issue 25 (2).

Metsämuuronen, Jari (toim.) (2006) *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*. Helsinki: International Methelp ky.

*Miller, Joshua (2003) Critical Incident Debriefing and Social Work: Expanding the Frame. *Journal of Social Service Research*, Vol. 30(2).

Pelastuslaki (379/2011)

Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110379> Viitattu 23.3.2020.

*Rapeli, Merja & Cuadra, Carin & Dahlberg, Rasmus & Gudny, Björk Eydal & Hvinden, Björn & Omarsdottir, Lilja Ingibjörg (2018) Local social services in disaster management: Is there a Nordic model? *International Journal of Disaster Risk Reduction* 27, 618–624.

Rapeli, Merja (2017a) Sosiaalityö päivystystilanteissa ja varautumien häiriötilanteisiin: Varautuminen häiriötilanteisiin. Teoksessa Aulikki Kananoja & Martti Lähteinen & Pirjo Marjamäki (toim.) *Sosiaalityön käsikirja*. Tallinna: Tietosanoma, 337–343.

*Rapeli, Merja (2017b) *The Role of Social Work in Disaster Management in Finland*. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7227-1>. Viitattu 11.3.2020

Ronkainen, Suvi & Pehkonen, Leila & Lindblom-Ylänne, Sari & Paavilainen, Eija (2013) *Tutkimuksen voimasanat*. Helsinki: Sanoma Pro oy.

Ruishalme, Outi & Saaristo, Liisa (2007) *Elämä satuttaa, kriisit ja niistä selviytyminen*. Helsinki: Tammi.

Saari, Salli (2014) *Psyykinen tuki suuronnettomuustilanteessa*. Teoksessa Paunonen-Ilmonen, Marita & Heinonen, Ulla *Työyhteisön kriisit ja niiden ratkaiseminen*. Parainen: Sued Management oy, 156–169.

Saari, Salli & Kantanen, Irja & Kämäräinen, Leena & Parviainen, Kaisa & Valoaho, Sari & Yli-Pirilä, Pia (toim.) (2009) *Hädän hetkellä – psyykkisen ensiavun opas*. Helsinki: Duodecim.

Sieranoja, Marja (2014) *Psykososiaalinen tuki arjen kriiseissä*. Teoksessa Paunonen-Ilmonen, Marita & Heinonen, Ulla *Työyhteisön kriisit ja niiden ratkaiseminen*. Parainen: Sued Management oy, 143–155.

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301> Viitattu 11.3.2020.

Suomen perustuslaki (731/1999)

Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990731>

STM (2019a) *Sosiaalipäivystys Suomessa: kartoitus sosiaalipäivystystoiminnan järjestämisestä ja toiminnasta*. Raportteja ja muistioita 2019:37. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

STM (2009) *Traumaattisten tilanteiden psykososiaalinen tuki ja palvelut: Opas kunnilla ja kuntayhtymille*. Julkaisuja 2009: 16. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

STM (2019c) *Valmius- ja jatkuvuudenhallintasuunnitelma: Ohje sosiaali- ja terveydenhuollon toimijoille* Julkaisuja 2019:10. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

STM (2019b) *Äkillisiin traumaattisiin tilanteisiin liittyvän psykososiaalisen tuen kehittäminen*. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2019: 46. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli (2018) Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

*Vaininen, Satu (2011) Sosiaalityöntekijät sosiaalisen ammattilaisina. Sosiaalityöntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden käsitykset sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijöiden ammatillisesta toiminnasta 2000-luvun alussa. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 1127. Tampere: Tampere University Press.

Valmiuslaki (1552/2011)

Finlex <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552> Viitattu 23.3.2020.

LIITE 1

Tutkimuksen tekijät, nimi ja julkaisutiedot	Tutkimuksen tarkoitus	Menetelmä ja kohderyhmä	Keskeisimmät tutkimustulokset
Cacciatore Joanne, Carlson Bonnie, Michaelis Elisabeth, Klimek Barbara ja Steffan Sara	Lisätä tehokkuutta kriisityöhön paloasemilla.	Case-tutkimus kahdella paloasemalla, jossa työskentelee sosiaalityöntekijä.	Kokeilu sijoittaa sosiaalityöntekijä paloasemille on osoittautunut asiakkaiden, vapaaehtoisten ja palomiesten terveyttä ja hyvinvointia edistäväksi tekijäksi.
Davis Howard: Contextual Challenges for Crisis Support in the Immediate Aftermath of Major Incidents in the UK. British Journal of Social Work (2013) 43, 504–521 doi:10.1093/bjsw/bcr197 Advance Access publication January 27, 2012	Artikkelissa käsitellään monimutkaisia, asiayhteyden liittyviä haasteita Ison-Britannian paikallisviranomais-ten kriisituen ryhmissä.	Kirjallisuus- ja kenttätutkimus, jossa tarkasteltiin kolmea merkittävää tapausta Isossa-Britanniassa. Tutkimus perustuu 46:een haastatteluun ja johdon kokoontumisten havainnointiin vuosina 2004–2007.	Kriisituki toimii erittäin haastavissa tilanteissa. Kapasiteetti, jatkuvuus ja joustavuus eivät ole Ison-Britannian sosiaalityön vahvuuksia.
Kiuru Hanna: Traumaattisen menetyksen kokeneen ihmisen kohtaaminen tutkijana ja sosiaalityöntekijänä. Janus vol. 26 (3) 2018, 247–255	Ottaa kantaa kysymykseen kohtaamisesta yhdistäen tutkimuksellisen ja sosiaalityön ammatillisen näkökulman.	Tutkimus edustaa narratiivista haastattelututkimusta. Siihen osallistui 11 äitiä ja kolme isää, jotka kertoivat kuolleen lapsensa elämäntilasta.	Hädän keskellä kokemus asiantuntevasta ammattiauttajasta, luottamisen mahdollisuudesta ja järjestelmän toimivuudesta on tärkeä (Kiuru 2015).
Maher, Penny & Maidment, Jane (2013) Social work disaster emergency response within a hospital setting. Aotearoa New Zealand Social Work, issue 25(2).	Artikkeli kuvaa sosiaalityön osuutta Canterburyssa tapahtuneissa hätätilanteissa 2007–2012 välisenä aikana.	Artikkeli perustuu onnettomuuspöytäkirjojen tutkimiseen.	Katastrofitilanteissa sosiaalityön rooli muuttuu, mutta tiedot ja taidot on siirrettävissä myös poikkeusoloihin.
Miller Joshua: Critical Incident Debriefing and Social Work: Expanding the Frame. Journal of Social Service	Tutkimuksessa selvitetään kriittisesti debriefingmenetelmän tehokkuutta	Kirjallisuuskatsaus debriefingistä ja sen soveltuvuudesta sosiaalityöhön.	Debriefingin etuja on, että se yhdistää kansalaiset, vapaaehtoiset ja ammatillaiset, jotka kohtaavat saman tilanteen.

Research Volume 30, 2004. https://doi.org/10.1300/J079v30n02_02	sosiaalityön näkökulmasta.		Debriefingiä tulee pitää mahdollisuutena yksilöille, yhteisöille ja perheille vahvistaa suhteita ja sosiaalista yhteyttä.
Rapeli Merja, Carin Cuadra, Rasmus Dahlberg, Guðný Björk Eydal, Björn Hvinden, Ingibjörg Lilja Ómarsdóttir, Tapio Salonen (2018) Local social services in disaster management: Is there a Nordic model? International Journal of Disaster Risk Reduction 27 (2018) 618–624.	Selvittää, missä määrin paikallisten sosiaalipalvelujen roolit on sisällytetty viiden Pohjoismaan katastrofihallintajärjestelmiin.	Artikkelissa selvitetään viiden Pohjoismaan sosiaalipalvelujen katastrofivalmiutta (Tanska, Suomi, Islanti, Ruotsi ja Norja). Se perustuu The Nordic Welfare Watch in Response to Crisis tutkimukseen.	Kansainvälisessä vertailussa Pohjoismaiden maat ovat katastrofien suhteen turvallisimpia maita maailmassa. Ainoa tutkittujen maiden yhteinen nimittäjä on viranomaisten velvollisuus lain perusteella suunnitella varautumista.
Rapeli Merja (2017). The Role of Social Work in Disaster Management in Finland. http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7227-1	Selvittää Suomalaisen sosiaalityön roolia katastrofien hallinnassa ja sen suhdetta kansainväliseen keskusteluun.	Integratiivinen kirjallisuuskatsaus, kvantitatiivinen dokumenttianalyysi ja tilastollinen tutkimuksen analyysi. Kohteena kuntien sosiaalityön ja yksityisten sosiaalihuollon yksiköiden valmiussuunnitelmat.	Sosiaalityön interventiot ja investoinnit korostuvat katastrofityössä. Valmiussuunnitelmat ovat hyvin yleisellä tasolla. Ero isojen ja pienten toimijoiden välillä on merkittävä. Keskiössä tulisi olla sosiaalisen pääoman lisääminen, oma organisaatio katastrofi-sosiaalityölle ja verkostoituminen eri alojen toimijoiden kesken.
Vaininen Satu (2011). Sosiaalityöntekijät sosiaalisen ammattilaisina. Sosiaalityöntekijöiden ja yhteistyökumppaneiden käsitykset sosiaalitoimiston sosiaalityöntekijöiden	Tutkimuksen tavoitteena on ollut tutkia sosiaalitoimistojen sosiaalityöntekijöiden ammatillista toimintaa uusissa ja uudistuvissa toimintaympäristöissä ja niihin liittyvissä työnjaollisissa	Akateeminen väitöskirja. Tutkimukseen on haastateltu 72 sosiaali- ja terveysalan ammattilaista.	Sosiaalisen näkökulman ja sosiaalisen osaamisen riittävä esiin nostaminen, turvaaminen ja varmentaminen edellyttävät sosiaalialan ammattilaisten terästäytymistä sosiaalisen työn

ammatillisesta toiminnasta 2000-luvun alussa. Acta Electronica Universitatis Tamperensis 1127. ISBN 978-951-44-8591-6 (pdf) ISSN 1456-954X http://acta.uta.fi	yhteistyösuhteissa 2000-luvun alussa.		sisältöjen jäsentämisen suhteen.
--	---------------------------------------	--	----------------------------------